

LELENCKÉNT PUTNOKON

Tóth Károly

1940. december 17-én Sátoraljaújhely magyarországi részén születtem. Valamilyen módon szlovák részre keveredtem. Hogy mikor dobtak el a szülők, azt nem tudom. Az 1947-es gyerekcsere-egyezmény keretében kerültem ismét magyar területre. Mivel a háború után – sok kallódó gyerek lévén – a nevelőszülők elfogytak, nekem már csak egy putriban jutott hely Putnokon, a Cigányszögben. Egy másik hasonló korú fiúgyerekekkel vállaltak bennünket, kb. egy 25 m²-es helyiségben heten tartózkodtunk: a két szülő, a három hajadon lányuk és mi ketten.

Reggelim – mint a többieké – két darab sült krumpli volt. Rövidnadrágban, mezítláb mentem iskolába decemberben. Éhezünk valamennyien. Fekhelyem földre terített szalmazsák volt, melyben élősödők (tetűk, bolhák, poloskák) tanyáztak. Alig vártam, hogy bekövetkezzen a reggel, hogy egy rövid időre megszabaduljak ezektől.

Az étkezésemet a természetben található bogyókkal és alkalomadtán lopással egészítettem ki. Putnokon 1950-ben az állam megkeresztelt, ekkor lettem Tóth Károly, mert ezt megelőzően anyám után Romancsik Károly voltam.

Összességében 13 nevelőszülőnél és 2 intézetben nevelkedtem, különböző Borsod-Abaúj-Zemplén megyei településeken. A legtöbb időt ennél a cigány családnál – Elek Lászlónál – töltöttem. Putnokon egy kötélgyártónál és egy fuvarosnál is tartózkodtam. Abaújszántón öt nevelőszülőnél voltam, éltem továbbá Miskolc-Martintelepen, Hejőcsabán, Rózsás-tanyán, Nagybarcán és Bánfalván. Ezek jellemzője a gyermekkori éhezés volt. Két kuláknak minősített nevelőszülőnél nem éheztem.

1954–55-ben az erdőbényei árvaházban éltem, ahol az általános iskola hatodik osztályát végeztem el. Ez egy korábbi paplak volt. Itt a szállást, étkezést a református egyház, míg a tanszereket és a ruházatot az állam biztosította. 1955-ben az in-

tézményt megszüntették, szociális otthon lett, a nevelőnők ott dolgoztak tovább. Így kerültem 1955-ben a Tiszadobi Gyermekvárosba. Itt végeztem a hetedik osztályt. A nyolcadik osztályt félbeszakítva – toborzásra – 1957 januárjában Perencesen vándortanuló lettem. Általános iskolai tanulmányaimat esti tagozaton fejeztem be. 1965-ben elvégeztem a Bányaiipari Technikumot. Közben – mint nappali tagozatos középiskolai diákot – 26 és fél hónapra bevonultattak tényleges katonai szolgálatra.

Az iskola elvégzése után Nyíregyházára kerültem – egy hónapra – a Térképészeti és Földmérő Hivatalhoz. Ezután kerültem Kaposvárra, ahol jelenleg is élek. Különböző munkakörökben dolgoztam – de alapvetően munkavédelmi vonalon. A szükséges képezéseket esti iskolákban szereztem meg (munkavédelmi, tűzvédelmi, környezetvédelmi és emelőgép-ügyintézői szakképzés).

1966. augusztus 14-én nősültem meg, 1967. június 18-án született meg Zoltán nevű gyermekem. Feleségem 2016 februárjában hunyt el, azóta a fiammal és annak élettársával lakunk együtt a családi házunkban.

A gyermekkori éhezésre való visszaemlékezés ihlette első versemet, mely 2011. február 15-én hajnali 4–5 óra között „született”, szerencsére ezt rá is írtam a papírra. Ettől kezdődően az én kedvenc időtöltésem a versírás. A *Somogyi Hírlap* című megyei napilap felelős szerkesztője az első beszélgetés után azonnal mellém állt, ösztönzött és mindenben támogatott. Segített kiadni verseimet. Amikor a kötetem megjelent, 167 versem volt. Mondanivalójuk alapján arra sarkallt, hogy prózában is vessem papírra kalandos gyermekkoromat, mert ez nem egy szokványos történet. Ezt meg is tettem. Ilyen formán két kötetem látott napvilágot, 2014-ben jelent meg a verseskötetem, 2015-ben pedig a prózám. Ma 1121 versem van legépelve.

Horváth János: Menekülő angyalok (Bódvalenke, freskó. Forrás: internet)

CIGÁNYSZÖGBEN

Szülők nélkül cseperedtem
Államilag nevelkedtem
Cigányszögben laktam én
Nem is lettem fenomén

Falu-szél, város-szél
Nagy gond, hogyha fúj a szél
Vályog-hajlék, omladék
Mért lenne ez csodaszép!

Erdőalja, cigánytanya
Éhes gyerek-sereg lakja
Egy helyiség: egész lakás
Sokan együtt, ez így szokás

Nincs is ebben választásuk,
Így köszön a nap le rájuk
Fekhelyem egy szalmazsák,
Földre téve ez az ágy

Benne sok-sok apró bogár,
Éjszakánként mind-mind kijár
Tetű, bolha, poloska
Tolakodnak ostromra

Szívják az én véretem,
Pedig nem is véredek
Hánykolódtam eleget
Ők bírják a meleget

Reggel mikor felébredtem,
Úgy éreztem – megszülettem
Elindulok iskolába,
Hátamon egy szakadt táska

Benne néhány könyv lapul,
De ki az, aki így tanul?
Vége van az iskolának,
Siess, Karcsi, mert bezárnak.

(2011. febr. 15-én, reggel 4–5 óra között)

Horváth János: *A Nap és a Hold*
(Bódvalenke, freskórészlet. Forrás: internet)

Ferkovics József: *Madarak*
(Bódvalenke, freskórészlet. Forrás: internet)

ÉLET A CIGÁNYSZÖGBEN

Putnokon – a Tompa Mihály utca vége
Az erdőalj, a Cigányszög bérleménye
Vége szakadt az öldöklő háborúnak
De táptalaja lett a sokszínű búnak

Beköszöntött a szívrepesve várt béke
Hogy ő lesz majd további életük éke
Am vele együtt tört ránk a ninestelenség
Ne szégyelljük, hiszen erre úgy sincs mentség

Pláne – a putrikban lakók nyomorognak
Az ínséges időkben csak toporognak
Düledező viskójukban füttyül a szél
Hangzatos szavakkal az éhségről mesél

Sírástól vörös a vézna rajkók szeme
Mert pocakjuk a semmivel van tele
Összekulcsolt tenyerük az ivóbögre
Vágyakozásukat így akasztják szögre

A vadon termő gyümölcs az egyik fő éték
Ezt elszalasztani szörnyűséges vétek
A természet asztala is csak egy pótlás
Jut-e még valami, az bizony csak jóslás

Kéregelni és lopni kell – nincs megoldás
Ez lehet némi szűkös élelemforrás
Nagyúr a kényszer, a fűlekben kalapál
A pecsételő sors semmit sem garantál

Az Elek család is e közösség tagja
Őket is a túlélési ösztön hajtja
Teherként vállaltak egy árva gyermeket
Meglendítették a szerencsekereket

Kunhegyesi Ferenc: Bódvalenke balladája (Bódvalenke, freskó. Forrás: internet)

... AZ ISTEN IS VELEM TARTOTT...

Kisírtam a napvilágra
Soha senki ezt nem várta
De nem voltak túl nagy gondban
El is dobtak azon nyomban

Csak egy koloncnak születtem
Merthogy végül lelenc lettem
Ez kísért egy életen át
Elrebegtem sok-sok imát

Az Isten is velem tartott
Kezembe nyomott egy kardot
Ha bántanak, hadakozzak
Órá nehogy szégyent hozzak

Igyekeztem harcba menni
A sors-csapást kiheverni
Ám az élet harcmezéjén
Sokszor, sokat vesztettem én

Letoltak az út szélére
Ott tátongott annak mélye
Mégis visszakapaszkodtam
Ezért senkit nem átkoztam

Mindig akadt egy védőszárny
Hogy ne temessen be az árny
Jusson egy kis napfény nekem
Áhítatra a két kezem!

HIRDETÉS – FENNHANGON

A szó elszáll – az írás megmarad
Szélesre tárt kegyhely: a gondolat
Hadd lehessenek ennek szószólója
Felvállaltam ocsúdásom óta

Hetvenévesen emeltem tollat
Éreztem – „bent” valami szorongat
Öntsem hát ki egész lelkem mélyét
Tudom, érzem, sosem látom végét

Mennyi könny lepte sokszor arcomat
A mostani barázda mond sokat
Mindenen felül kell kerekedni
Ne maradjon idő epekedni

Alkotásomnak legyen értelme
Fogadja be egyszerű, ép elme
Úgy világítson, akár a fáklya
Legyen könnyű, édesded málha

Tükre legyen minden igazságnak
Ne engedjen teret a rabságnak!
Maradjon a szegények szülőtte
Imáikat mormolják fölötte

S hogyha mindez valósággá válik
Az én szívem csak ennyire vágyik
Emelt fővel – lassan tovább megyek
Szent kápolnám – most már Isten veled

Ferkovics József: Madarak (Bódvalenke, freskórészlet. Forrás: internet)